

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених

**СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО І ЗМІНИ КЛІМАТУ:
НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЇ ДЛЯ
СТІЙКОГО МАЙБУТНЬОГО**

з нагоди Дня науки в Україні

16 травня 2025 року

Одеса

Україна

УДК 001:631.1

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту кліматично орієнтованого
сільського господарства Національної академії аграрних наук України
(протокол № 12 від 22.05.2025 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова

Вожегова Р. А. – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Співголова

Лиховид П. В. – доктор сільськогосподарських наук, провідний науковий співробітник відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН, голова Ради молодих учених при ІКОСГ НААН

Члени оргкомітету

Данчук О. В. – доктор ветеринарних наук, професор, заступник директора з наукової роботи ІКОСГ НААН

Грановська Л. М. – доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач відділу зрошувального землеробства та декарбонізації агроєкосистем ІКОСГ НААН

Тищенко А. В. – доктор сільськогосподарських наук, провідний науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур ІКОСГ НААН

Заєць С. О. – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач відділу кліматично орієнтованих агротехнологій ІКОСГ НААН

Пілярська О. О. – кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, завідувач відділу маркетингу та міжнародної діяльності Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Очкала О. С. – доктор філософії, старший науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур ІКОСГ НААН

Жигайло Т. С. – кандидат сільськогосподарських наук, докторант, старший науковий співробітник відділу кліматично орієнтованих агротехнологій ІКОСГ НААН

Чесак М. Г. – завідувач відділу аспірантури та докторантури ІКОСГ НААН

Збірник матеріалів Міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених «*Сільське господарство і зміни клімату: наукові підходи та інновації для стійкого майбутнього*», з нагоди Дня науки в Україні. Одеса: Олді+, 2025. 202 с.

У збірнику зібрані матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «*Сільське господарство і зміни клімату: наукові підходи та інновації для стійкого майбутнього*». Збірник містить результати теоретичних і практичних наукових досліджень молодих учених, їх бачення сучасних проблем агропромислового комплексу та перспектив їх вирішення за використання інноваційних підходів.

Костюкєвич Т.К. <i>ПЕРСПЕКТИВИ ВУГЛЕЦЕВОЇ НЕЙТРАЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	43
Куклишин О.В., Вольвач О.В. <i>АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВЕСНЯНИХ ЗАМОРОЗКІВ У ЗАКАРПАТТІ ЗА ОСТАННІ ДВАДЦЯТЬ РОКІВ</i>	45
Левчун С.А., Марченко Т.Ю. <i>ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ СОЇ</i>	48
Лікар Я.О. <i>ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ІНОКУЛЯЦІЇ НАСІННЯ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН НА ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЛЯХ</i>	51
Мартієнко Н.С., Свиденко А.В., Свиденко Л.В. <i>УРОЖАЙНІСТЬ КВІТКОВОЇ СИРОВИНИ LAVANDULA ANGUSTIFOLIA L. ПЕРШОГО РОКУ РОЗВИТКУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ</i>	53
Нікішина О.В., Носова Н.І. <i>ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНЕ ОВОЧІВНИЦТВО В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ЧАС: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ</i>	56
Панцирев О.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ І РОЗВИТКУ РОСЛИН СОЇ НА СІРИХ ЛІСОВИХ ҐРУНТАХ</i>	59
Панченко Т.В., Грабовський М.Б., Козак Л.А., Качан Л.М., Німенко С.С., Павліченко К.В. <i>ЗМІНА СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ ПІД ВПЛИВОМ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ</i>	61
Пілярська О.О., Шабля О.С., Полагенько О.С., Раділов І.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ОЧИЩЕНИХ СТІЧНИХ ВОД ДЛЯ ЗРОШЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР</i>	64
Погоріла Л.Г., Ходаніцька О.О. <i>ВПЛИВ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ НАСІННЯ СОЇ В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ</i>	66
Поздняков В.Ю., Петренко С.О. <i>АГРОТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІАНДРУ ПОСІВНОГО В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ</i>	68
Самець Н. П., Грицевич Ю. С., Яшук Т.С. <i>СТРОКИ СІВБИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ МАСИ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ</i>	72
Свиденко С.В., Валентюк Н.О. <i>ВЕГЕТАТИВНЕ РОЗМНОЖЕННЯ MONARDA FISTULOSA L. В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ</i>	75
Трембіцька О.І., Столяр С.Г. <i>ДИНАМІКА ЗМІН ТЕРМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ</i>	78
Шубала Г.В., Моткалюк А.В., Ворончак М.В. <i>ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ ТА БІОСТИМУЛЯТОРА НА ГУСТОТУ ТА ВИЖИВАНІСТЬ РОСЛИН БОБІВ КОРМОВИХ</i>	80

кормовиробництва в Україні. *Корми і кормовиробництво*. 2012. Вип. 73. С. 3–10.

4. Петриченко В.Ф. Наукові основи виробництва і використання сої у тваринництві. *Корми і кормовиробництво*. 2012. Вип. 71. С. 3–11.

5. Петриченко В.Ф. Обґрунтування технологій вирощування кормових культур та енергозбереження в польовому кормовиробництві. *Вісник аграрної науки*. 2003. № 10. Спецвипуск. С. 6–10.

6. Петриченко В.Ф., Іванюк С.В. Вплив сортових і гідротермічних ресурсів на формування продуктивності сої в умовах Лісостепу. *ЗНП Інституту землеробства УААН*. 2000. Вип. 3–4. С. 19–24.

ЗМІНА СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ ПІД ВПЛИВОМ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ

Панченко Т.В., к.с.-г.н., доцент

Грабовський М.Б., д.с.-г.н., професор

Козак Л.А., к.с.-г.н., доцент

Качан Л.М., к.с.-г.н., доцент

Німенко С.С., доктор філософії

Павліченко К.В., доктор філософії

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

roslynnytstvo@ukr.net

М'яка пшениця (*Triticum aestivum*) посідає провідне місце серед зернових культур, що вирощуються в Україні, завдяки своїм біологічним і господарським перевагам. Основним напрямом її використання є виробництво борошна високої якості, яке знаходить широке застосування в харчовій галузі. Ця культура здатна формувати врожай за порівняно короткий період вегетації, що дає змогу ефективно поєднувати її з іншими культурами в сівозміні. У сприятливі за погодними умовами роки площі посівів пшениці ярої можуть сягати понад 1 млн гектарів, що забезпечує валовий збір зерна на рівні понад 2 млн тон [1–3].

Ефективне живлення цієї культури мінеральними добривами потребує зваженого підходу, орієнтованого на потребу рослин у поживних речовинах в певні періоди вегетації. Проте надмірне застосування добрив, без урахування економічної доцільності, призводить до зростання витрат і може негативно позначатися на прибутковості зернового виробництва [4–7].

Ще одним ключовим чинником стабільного вирощування пшениці ярої є захист посівів від шкідливих організмів. Для мінімізації втрат урожаю доцільно застосовувати інтегровані системи, що поєднують агротехнічні прийоми з хімічними та біологічними заходами. Такий підхід дозволяє істотно знизити мінімізувати вплив хвороб і шкідників на рослини та сприяє збереженню її продуктивного потенціалу [8–9].

Метою досліджень було визначення впливу фону мінерального живлення та систем захисту на елементи структури врожаю пшениці м'якої ярої.

У 2022–2024 рр. на полях ПСП Агрофірма «Світанок» Білоцерківського району Київської області проводився дослід за наступною схемою: Фактор А. Сорти пшениці м'якої ярої. 1. Сімкода миронівська та Ярина. Фактор В. Фон мінерального живлення. 1. Без добрив 2. $N_{30}P_{30}K_{30}$ 3. $N_{30}P_{30}K_{30}+N_{30}$ (підживлення аміачною селітрою у фазі кущіння) 4. $N_{30}P_{30}K_{30}+N_{30}+N_{30}$ (підживлення аміачною селітрою у фазі кущіння і карбамідом у фазу виходу рослин в трубку). Фактор С. Система захисту. 1. Мінімальна (гербіцид Штефурон (0,025 кг/га) (ВВСН 30-32) + фунгіцид Штефікур (1 л/га) (ВВСН 30-32)) 2. Оптимальна (гербіцид Штефурон (0,025 кг/га) (ВВСН 30-32) + фунгіцид Штефікур (1 л/га) (ВВСН 30-32) + інсектицид Штефмитоат (1,0 л/га) (ВВСН 52-58)) 3. Комплексна (Протруйник Штеф-протруйник (1 л/т) + гербіцид Штефурон (0,025 кг/га) (ВВСН 30-32) + інсектицид Штефмитоат (1,0 л/га) (ВВСН 52-58) + фунгіцид Штефікур (1 л/га) (ВВСН 30-32) + фунгіцид Штефозал (0,5 л/га) (ВВСН 30-32) + регулятор росту ССС-720 (0,8 л/га) (ВВСН 24-32)). Попередником у сівозміні була соя. Розміщення варіантів здійснювали методом розщеплених ділянок, площа облікової ділянки 42 м².

Встановлено, що мінеральне живлення позитивно вплинуло на довжину колоса, кількість і масу зерен, а також масу 1000 зерен. У сорту Сімкода миронівська максимальна довжина колоса (9,04 см) спостерігалась за внесення $N_{30}P_{30}K_{30}$ у поєднанні з підживленням селітрою та карбамідом. У сорту Ярина відповідний показник становив 8,74 см. За відсутності добрив довжина колоса знижувалась до 8,13–8,26 см (Сімкода миронівська) та 7,89–7,96 см (Ярина). Основне внесення добрив підвищувало цей показник на 0,55–0,59 см, одне підживлення азотними добривами на 0,62–0,67 см, два підживлення на 0,71–0,78 см. Застосування оптимальної системи захисту збільшувало довжину колоса у сорту Сімкода миронівська на 0,11–0,16 см та у сорту Ярина на 0,06–0,12 см, при комплексному захисті на 0,13–0,19 см і 0,07–0,14 см.

Кількість зерен на колос у сортів варіювала в межах 37,1–43,3 шт (Сімкода миронівська) та 35,4–41,6 шт (Ярина). На контрольних ділянках ці показники були 35,8–41,0 шт і 32,8–38,7 шт, відповідно. Під впливом добрив кількість зерен зростала: на 3,6–4,8 шт при одному внесенні, на 4,4–5,6 шт при підживленні селітрою, на 5,2–6,3 шт при дворазовому підживленні аміачною селітрою у фазі кущіння і карбамідом у фазу виходу рослин в трубку. Маса зерна з колоса зростала відповідно на 0,08–0,17 г, а маса 1000 зерен на 0,91–3,40 г залежно від фону мінерального живлення і сорту. За оптимальної системи захисту приріст маси 1000 зерен становив у сорту Сімкода миронівська 1,47–1,74 г та у сорту Ярина 1,20–1,86 г, при комплексному захисті – 1,56–2,02 г і 1,67–2,22 г, відповідно.

Максимальні показники довжини колоса, кількості зерен, маси зерна з колоса та маси 1000 зерен зафіксовано у сорту пшениці м'якої ярої Сімкода миронівська – 9,04 см, 43,5 шт., 1,02 г і 40,8 г. У сорту Ярина на цьому ж варіанті досліду ці значення становили 8,74 см, 41,8 шт., 0,96 г і 41,8 г.

Список використаної літератури

1. Синьоок В. В., Лісовенко Л. А. Пшениця яра в умовах Лісостепу України: біологічні особливості, продуктивність. *Вісник аграрної науки*. 2021. №3. С. 17–23.
2. Jarecki W., Bobrecka-Jamro D., Wietecha J., Zając T. The effect of crop production systems and cultivars on spring wheat yield and quality. *Agriculture*. 2024. Vol. 14. Issue 4. P. 625.
3. Лозінська Т.П., Грабовський М.Б., Хахула В.С., Михайлюк Д.В. Продуктивний потенціал сучасних сортів пшениці ярої в мінливих умовах природного навколишнього середовища. *XXVI Міжнародна науково-практична конференція* (June 5-7, 2024), Ottawa, Canada. International Scientific Unity, P. 15-18.
4. Zhang Y., Xie M., Jing T., Zhang Y. Optimizing nutrient inputs by balancing spring wheat yield and environmental impact in Hetao Irrigation District, China. *Scientific Reports*. 2022. Vol. 12. P. 26668.
5. Грабовська Т.О., Грабовський М.Б., Мельник Г.Г. Урожайність та якість сортів пшениці озимої за органічного виробництва. *Агробіологія*. 2016. №2. С. 38–45.
6. Хархаліс І. М., Чайка О. Г. Раціональне мінеральне живлення зернових культур: досвід і перспективи. *Зерно і хліб*. 2019. № 7(139). С. 10–13.
7. Smith E. G., Janzen H. H., Ellert B. H. Effect of fertilizer and cropping system on grain nutrient concentrations in spring wheat. *Canadian Journal of Plant Science*. 2017. Vol. 98. No. 1. P. 125–131.
8. Лозінський Б. М., Грабовський М. Б. Захист посівів пшениці ярої від хвороб за змін клімату. Збірник матеріалів науково–практичної конференції «Наукові читання до 100-річчя від дня народження Філіп'єва Івана Давидовича – видатного вченого у галузі агрохімії та ґрунтознавства», присвяченої пам'яті доктора с.-г. наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України, Філіп'єва Івана Давидовича, м. Одеса, 20 вересня 2024 р., ІКОСГ НААН, С. 177–179.
9. Каравай Л. М. Стійкість сортів пшениці до збудників хвороб за різного рівня захисту. *Наукові праці Інституту зернових культур*. 2021. Вип. 1(29). С. 81–86.

Дякуємо закладам, які взяли участь у конференції:

Білоцерківський національний аграрний університет
 Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського
 Вінницький національний аграрний університет
 Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень»
 Державна установа «Інститут зернових культур НААН»
 Дніпровський державний аграрно-економічний університет
 Дніпропетровська дослідна станція Інституту овочівництва і багданництва НААН
 Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і багданництва НААН
 ДНУ «УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого»
 Закарпатський обласний центр з гідрометеорології
 Інститут водних проблем і меліорації НААН
 Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН
 Інститут овочівництва і багданництва НААН
 Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН
 Національний університет біоресурсів і природокористування України
 ННЦ «Інститут аграрної економіки»
 Одеський державний аграрний університет
 Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
 Одеський національний політехнічний університет
 Поліський національний університет
 Полтавський державний аграрний університет
 Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннізнавства та сортовивчення
 Сумський національний аграрний університет
 Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
 Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського
 господарства Карпатського регіону НААН
 Уманський національний університет
 Херсонський державний аграрно-економічний університет